

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

МІЖНАРОДНО-ПОЛІТИЧНИЙ АНАЛІЗ

Методичні рекомендації
до виконання курсової роботи
для здобувачів вищої освіти спеціальності
СЗ «Міжнародні відносини»
освітньої програми «Міжнародні відносини»
першого (бакалаврського) рівня

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2026

УДК 327(072.034)

M58

Укладач О. М. Кузь

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин і політичної філософії.

Протокол № 17 від 28.08.2025 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Міжнародно-політичний аналіз [Електронний ресурс] : M58 методичні рекомендації до виконання курсової роботи для здобувачів вищої освіти спеціальності СЗ «Міжнародні відносини» освітньої програми «Міжнародні відносини» першого (бакалаврського) рівня / уклад. О. М. Кузь. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2026. – 38 с.

Викладено тематику, методику написання й основні вимоги до оформлення курсової роботи, послідовність рецензування та захисту, критерії оцінювання знань здобувача вищої освіти під час виконання й захисту курсової роботи.

Рекомендовано для здобувачів вищої освіти спеціальності СЗ «Міжнародні відносини» освітньої програми «Міжнародні відносини» першого (бакалаврського) рівня.

УДК 327(072.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2026

Вступ

Військово-політичні події останніх років остаточно відкрили «скриню Пандори»: світ, до якого ми призвичаїлись, міжнародні відносини, міжнародне право, повсякденні практики – стали невпізнаними, від колишнього відчуття безпеки та постмодерної звитяги мало що залишилось. Схоже на те, що людство напередодні радикальних змін. Ця констатація повертає нас до нещодавнього спірного твердження про сутність сучасності (модерну). Не є випадковим, що для обговорення цього позначення використовували багато конотацій, але їхнім загальним трендом були розгубленість, песимізм, невизначеність, есхатологізм тощо.

Наприкінці першої чверті XXI століття світ дійсно зазнав кардинальних змін. Так, У. Бек бачить ці зміни як переформатування політичних координат і порівнює сучасне знання у галузі політичної науки з тим, що сталося в астрономії у зв'язку з відкриттям Галілея. Більшість авторів пов'язують зміни на міжнародній арені з демонтажем біполярної системи. У цілому ж видається, що світ справді переживає глобальну трансформацію, яка охоплює три рівні: 1) ерозію Вестфальської системи; 2) розпад біполярної системи міждержавних відносин; 3) зміну політичних систем багатьох держав. Унікальність сучасної політичної організації (точніше – реорганізації) світу полягає якраз у тому, що всі три процеси відбуваються одночасно, посилюючи один одного та утворюючи ефект синергії, або «ідеального шторму».

Ураховуючи зазначене, слід наголосити, що міжнародно-політична наука наразі потребує нових неангажованих, вільних від стереотипів досліджень, аналітичних узагальнень, які сприяли би створенню нової «політичної картини світу».

«Міжнародно-політичний аналіз» – це обов'язкова навчальна дисципліна циклу професійної та практичної підготовки, яка є підґрунтям для формування системи теоретичних знань і набуття професійних навичок майбутніх фахівців у сфері міжнародних відносин.

Освітня компонента «Курсова робота: Міжнародно-політичний аналіз» завершує вивчення навчальної дисципліни «Міжнародно-політичний

аналіз» відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів зі спеціальності СЗ «Міжнародні відносини».

Курсова робота (КР) має містити сукупність результатів і наукових положень, отриманих автором під час дослідження та/або висунутих автором для захисту, мати внутрішню єдність, свідчити про здатність здобувача вищої освіти орієнтуватися у проблемах міжнародних відносин і світової політики, самостійно вести науковий пошук, використовуючи теоретичні знання та практичні навички, вибирати актуальну проблему для дослідження, формулювати завдання дослідження та визначати методи їхнього вирішення, проводити аналіз першоджерел, аналізувати та використовувати наукову літературу, робити обґрунтовані висновки, оцінювати свій внесок у наукову традицію та окреслювати перспективи подальших досліджень.

Мета курсової роботи є формування у здобувачів вищої освіти знань про загальні основи міжнародно-політичного аналізу, правила та процедури його здійснення, оволодіння методами самостійного дослідження, практичне застосування теоретичних знань для вирішення конкретних завдань під час виконання курсової роботи з навчальної дисципліни «Міжнародно-політичний аналіз».

Завданнями курсової роботи є:

опанування сучасного міжнародно-політичного дискурсу та відтворення традиційних політичних теорій, що концептуалізують світ міжнародних відносин;

оволодіння методологією міжнародно-політичних досліджень;

оволодіння техніками прикладного аналізу міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав;

набуття навичок щодо опису та аналізу міжнародної ситуації, генералізації із різних джерел необхідної для цього інформації про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси;

засвоєння технології підготовки інформаційних та аналітичних матеріалів.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна, визначено в табл. 1.

**Результати навчання та компетентності, які формує
навчальна дисципліна**

Результати навчання	Компетентності, якими мають оволодіти здобувачі вищої освіти
PH01	ЗК6; ЗК10; СК1; СК2; СК3; СК5; СК7; СК8; СК9; СК14; СК15
PH04	ЗК3; ЗК9; ЗК13; СК4; СК7; СК10; СК11; СК14
PH07	ЗК2; ЗК3; ЗК6; ЗК7; СК1; СК2; СК3; СК7
PH08	ЗК2; ЗК4; ЗК5; ЗК10; СК1; СК2; СК3; СК7; СК10; СК11; СК13
PH09	ЗК2; ЗК5; ЗК8; ЗК9; ЗК10; СК2; СК3; СК7; СК8; СК13; СК14
PH11	ЗК3; ЗК4; ЗК7; ЗК12; СК3; СК7; СК8; СК9
PH13	ЗК2; ЗК4; ЗК5; ЗК8; ЗК12; СК4; СК7; СК8; СК14; СК15
PH15	ЗК3; ЗК4; ЗК9; СК1; СК3; СК10; СК13
PH17	ЗК1; ЗК9; ЗК13; ЗК14; СК7; СК13; СК14
PH18	ЗК1; ЗК3; ЗК4; ЗК7; ЗК13; СК2; СК3; СК9; СК13; СК14; СК15

Примітка.

PH01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

PH04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

PH07. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.

PH08. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.

PH09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних,

економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні матеріали.

РН13. Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.

РН15. Розуміти та застосовувати для вирішення складних спеціалізованих завдань міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій чинне законодавство, міжнародні нормативні документи й угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо.

РН16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

РН17. Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їхнього досягнення освітніх ресурсів.

РН18. Розуміти багатоскладовість та гетерогенність українського суспільства, володіти навичками регіонального, політико-географічного та електорального аналізу поведінкових стратегій неурядових гравців міжнародних відносин України.

ЗК1. Здатність реалізовувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України;

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК9. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК14. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких проявів недоброчесності.

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.

СК5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.

СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

СК10. Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їхній вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.

СК11. Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їхні місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.

СК13. Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.

СК14. Здатність до тематизації неурядової складової міжнародних відносин через діяльність політичних партій, громадських організацій та об'єднань регіонального рівня.

СК15. Здатність до розуміння базових політико-філософських і соціально-політичних категорій та концепцій, що описують природу політичної реальності.

Методичні рекомендації до виконання курсової роботи

Для успішного виконання курсової роботи з навчальної дисципліни «Міжнародно-політичний аналіз» здобувач вищої освіти має чітко дотримуватися рекомендацій.

Курсову роботу виконують у такій послідовності:

визначення напряму дослідження;

вибір теми курсової роботи;

вивчення та опрацювання літератури за темою;

складання плану роботи;

оброблення зібраного матеріалу та написання тексту роботи;

оформлення курсової роботи;

подання курсової роботи керівнику для рецензування;

захист курсової роботи.

Виконання курсової роботи розпочинають із вибору здобувачем вищої освіти теми відповідно до переліку тем, затвердженого кафедрою міжнародних відносин і політичної філософії, і погодження її з керівником курсової роботи.

Теми курсових робіт

1. Політична теорія як практична філософія.

2. Нормативні теорії осягнення «політичного» (на вибір): деонтологічний лібералізм, консерватизм, комунітаризм, (нео-, пост-) марксизм, постструктуралізм, постмодернізм тощо.

3. Емпірико-аналітичні теорії осягнення «політичного» (на вибір): критичний раціоналізм, інституціоналізм, функціоналізм, підхід раціонального вибору, біхевіоралізм тощо.

4. Політична філософія та політична теорія: збіг та розмежування.

5. Політична теорія та політична парадигма: проблема відмінностей.

6. Політична філософія та політична ідеологія як різні способи інтерпретації світу політики.

7. Сучасні парадигми структурування простору світової політики (на вибір): неолібералізм, неоконсерватизм, світ-системний аналіз, неомарксизм, постмодернізм, конструктивізм тощо.

8. Етноконфесійні штудії світової політики.
9. Демократія та права людини як інструмент «м'якої сили».
10. Ідеологічні аспекти сучасної зовнішньої політики Європейського Союзу.
11. Міжнародно-політичні конотації дипломатії Ватикану.
12. Міжнародно-політичні конотації дипломатії ЄС.
13. Евристичні можливості конструктивізму щодо аналізу міжнародно-політичних процесів.
14. Інформаційний простір глобалізованого суспільства: політико-дискурсивний вимір.
15. Сучасні міжнародні конфлікти як предмет міжнародно-політичного аналізу.
16. Публічна дипломатія як простір діяльності глобального громадського суспільства.
17. Концепція мультикультуралізму як основа міграційної політики Німеччини (Франції, Італії, Великобританії тощо) у XXI столітті.
18. Зовнішня політика України у період 2014 – 2024 років.
19. Люблінський трикутник як геополітична конструкція.
20. Ґендер як порядок денний міжнародних відносин.
21. Права ЛГБТ-спільноти на порядку денному світової політики.
22. Партійно-ідеологічне структурування Європарламенту: зовнішньополітичний контекст.
23. Міжнародно-політична діяльність країн Вишеградської групи.
24. Міжнародно-політичний контекст Балто-Чорноморського союзу.
25. Неурядові організації США у просторі міжнародних відносин.
26. Політичне лідерство і проблема формування міжнародного іміджу України.
27. Брекзит та його вплив на міжнародну політику.
28. Євроінтеграційний досвід країн Балтії та його використання в українському кейс-стаді.
29. Взаємодія Україна-НАТО: контекст і перспективи.
30. Роль ОБСЄ у системі міжнародної безпеки.
31. Проблеми і перспективи інтеграції України до Європейського Союзу.
32. Публічна та культурна дипломатія Франції (Німеччини, Великої Британії тощо).

33. Неурядові організації як впливовий актор сучасних міжнародних відносин.

34. Регіональні політичні партії: призначення, електоральна база, завдання (case study м. Харкова).

35. Реформа адміністративно-територіального устрою Української держави: регіональний вимір.

36. Харків як бренд: міжнародно-політичний вимір.

37. Формування іміджу міста: європейський досвід.

38. Війна та агресія як категорії міжнародно-політичного аналізу.

39. Фігура України на геополітичній шахівниці Європи.

40. Процес становлення США як світової геополітичної держави: від «Доктрини Монро» до «широкої експансії» ХХ ст.

41. Конфліктогенні чинники у регіоні Близького і Середнього Сходу.

42. Вестфальська система як засадничий принцип легітимізації міжнародних відносин.

43. Боротьба з міжнародним тероризмом: інформаційний аспект.

44. Міжнародна інформаційна безпека у зовнішній політиці держави.

45. Врегулювання конфліктів у розділених суспільствах (Ірак, Сирія, Молдова, Кіпр, Корея тощо).

46. Криза біженців у Європі та її політичні наслідки.

47. Міжнародне управління і державне будівництво (Боснія і Герцеговина, Косово, Афганістан та ін.).

48. Соціальні мережі як інструмент впливу, творення, спотворення «суспільної думки».

49. Громадська думка як «добре обґрунтована ілюзія» (на прикладі конкретних казусів).

50. Мода і шоу-бізнес як інструменти «м'якої сили».

51. Освіта як інструмент «м'якої сили».

52. Балканський фактор світової політики.

53. Субнаціональні регіони як суб'єкти міжнародних відносин: порівняльний і кейс-аналіз.

54. Фінансово-промислові групи як суб'єкт політичного впливу в пострадянських державах.

55. Територіальні претензії і прикордонні конфлікти у сучасному світі: порівняльний і кейс-аналіз.

56. Праворадикальні партії у Західній Європі: міжнародно-політичний контекст.

57. Феномен «популізму»: міжнародно-політичний контекст.
58. Регіональний сепаратизм у сучасному світі (Іспанія, Шотландія, Канада, Україна).
59. Інститут монархії у минулому і сьогодні: міжнародно-політичний простір.
60. «Велика сімка», «Велика вісімка» і «Велика двадцятка»: формування геополітичного простору.
61. Країни БРІКС у сучасному світі.
62. Політичні та етнокультурні конфлікти в Європі (Африці, на Близькому Сході тощо).
63. Регіональна політика у просторі геополітичних викликів: Харків як фронтір.
64. Етнонаціональний чинник регіональної політики: механізми врегулювання політичних конфліктів.
65. Геополітична концепція «зіткнення цивілізацій» Семюела Хантінгтона: сучасне трактування.
66. Концепти «постправди» і «симулякрів» у світовій політиці.
67. Теорія Гартленду як концепт сучасних міжнародних відносин.
68. Чинники інтегральної могутності держав: модерний та постмодерний погляди.
69. Форсайт міжнародних відносин.
70. Глобалізація і регіоналізація у сучасному світі.
71. Феномен «арабської весни».
72. Доктринальні установки НАТО в епоху глобалізації.
73. Політична стратегія НАТО у постбіполярний період.
74. Національна, етнічна та/або релігійна ідентичність у світовій політиці.
75. Політична ідентичність полікультурної та/або багатоскладової держави (на прикладі США, Канади, Австралії, Бельгії, Великобританії, Іспанії, Німеччини, Франції, Росії, України тощо).
76. Політична комунікація у полікультурному суспільстві (на прикладі Бельгії, Швейцарії, Іспанії тощо).
77. Соціологія міжнародних відносин: предметне поле та здобутки.
78. Світовий порядок після закінчення епохи біполярного світу.
79. Імперіалізм як політика та практика.
80. Лімітрофи як геополітична метафора.
81. Телурократія як геополітична метафора.

82. Таласократія як геополітична метафора.
83. Пакт Бріана – Келлоґа: «заборона війни».
84. Ліга Націй як суб'єкт світової політики за доби Interbellum.
85. Конвенція Монтре (1936 р.): Турція як геополітичний гравець.
86. Мюнхенська угода (змова): доля малих держав на «великій шахівниці».
87. Ялтинська конференція (1945 р.): воля переможців як початок міжнародного права.
88. Теорія атлантизму та світова політика.
89. Теорія фронтиру: кордони цивілізацій як «червоні лінії».
90. «Санітарний кордон» як феномен європейської політики.
91. Концепція іредентизму: національне питання у міжнародно-політичному порядку денному.
92. Концепція «Великої гри»: витоки російсько-британської «нелюбові».
93. «Велика держава» як концепт.
94. Революція гідності та її геополітичні наслідки.
95. Російсько-українська війна у міжнародно-політичному відображенні.
96. Дихотомія «демократія – автократія» як засіб структурування світового політичного простору.
97. Феномен «гуманітарної інтервенції»: міжнародно-політичний контекст.
98. Війна в Україні та криза ООН.
99. Концепт «геноциду» в міжнародно-політичній практиці.
100. Україна та світовий порядок денний: геополітика (географія) як доля.

Подана тематика курсових робіт є типовою. Здобувач вищої освіти може вибрати тему, не зазначену в переліку рекомендованих тем, але обов'язково узгодити її з керівником курсової роботи.

Складання змісту (плану) роботи, опрацювання відібраних матеріалів і написання роботи є одним із найважливіших етапів виконання курсового дослідження. Зміст (план) курсової роботи здобувач вищої освіти складає самостійно й потім погоджує з науковим керівником. Протягом підготовки курсової роботи зміст можна конкретизувати. Опрацювання відібраних матеріалів допоможе критично оцінити рівень

вивченості вибраної проблематики, визначити пріоритетний напрям власного дослідження й прогнозувати подальший її розвиток.

Структура і зміст курсової роботи

Структура курсової роботи така:

титульний аркуш;

зміст;

вступ;

теоретико-методологічна частина;

аналітична частина;

висновки;

перелік використаних джерел;

додатки.

Зміст розташовують після титульного аркуша з нової сторінки. Він містить назви та номери початкових сторінок усіх розділів та підрозділів. Зміст окремих розділів визначено темою курсової роботи. Курсова робота має органічно поєднувати теоретико-методологічну й аналітичну частини. Рекомендовано дотримання такої структури курсової роботи (табл. 2).

Таблиця 2

Типова структура та зміст розділів курсової роботи

Розділи курсової роботи	Рекомендований обсяг сторінок
1	2
Вступ	до 5 с.
1. Теоретико-методологічні засади дослідження за вибраною темою (теоретико-методологічна частина)	до 12 с.
1.1. Аналіз існуючих теоретичних підходів до предмета дослідження.	до 6 с.
1.2. Характеристика методології (методів) дослідження. Світовий досвід вирішення проблемних питань	до 6 с.
2. Аналіз міжнародних відносин (світової політики) за вибраною темою (аналітична частина)	до 12 с.
2.1. Проблематизація предмета дослідження.	до 6 с.
2.2. Аналіз існуючих (можливих) моделей (сценаріїв) вирішення досліджуваних проблем	до 6 с.

1	2
Висновки (рекомендації)	До 2 с.
Список використаних джерел	Не менше 25 джерел
Додатки	–

Курсова робота містить: титульний аркуш (додаток А), зміст, вступ, основну частину (два розділи), висновки, список використаних джерел, додатки.

На титульному аркуші курсової роботи подають дані про: університет; кафедру; навчальну дисципліну; тему курсової роботи; прізвище й ініціали здобувача вищої освіти, курс, номер академічної групи; науковий ступінь, учене звання, прізвище та ініціали керівника курсової роботи; дату подання на перевірку (день, місяць, рік); науковий ступінь, учене звання, прізвище та ініціали членів комісії із захисту курсової роботи; оцінку за захист курсової роботи; дату захисту курсової роботи.

Форму титульного аркуша наведено в додатку А.

Зміст є основою курсової роботи, здобувач вищої освіти складає його самостійно, але обов'язково погоджує з керівником курсової роботи. Зміст має відтворювати назви розділів, параграфів тощо, які розкривають тему курсової роботи, із зазначенням номерів сторінок, на яких їх розміщено. Технічно «Зміст» є розгорнутим планом курсової роботи (приклад оформлення плану наведено в додатку Б).

Вступ є окремим, самостійним блоком курсової роботи, який розташовується перед основною частиною. Рекомендований обсяг – до 5 сторінок. У ньому необхідно послідовно:

- обґрунтувати актуальність і наукову значущість вибраної теми;
- позначити об'єкт і предмет дослідження;
- обґрунтувати його хронологічні рамки;
- позначити мету і завдання дослідження;
- сформулювати гіпотезу дослідження;
- охарактеризувати емпіричну базу дослідження (огляд першоджерел);
- дати теоретико-методологічне обґрунтування й описати методи дослідження;

- провести аналіз і оцінити ступінь наукової розробленості теми у вітчизняній та зарубіжній науці з перерахуванням основних авторів та їхніх робіт;

- оцінити новизну дослідження;
- обґрунтувати його структуру.

Обґрунтування актуальності передбачає відповідь на запитання, чим важлива поставлена у КР проблема. Воно передбачає висвітлення її значення на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин, фіксацію у загальному плані її вивченості, необхідності подальшого дослідження. Ця проблема може бути важливою як із глобального погляду, тобто досліджуваний феномен займає значне місце в сучасній світовій політиці та міжнародних відносинах (наприклад, проблема сепаратизму), або ж з точки зору регіональної (наприклад, Кашмірський конфлікт), або ж вибраний кут зору / аспект проблеми дає змогу зрозуміти її з нового боку. Необхідно звернути увагу на те, що слабка вивченість проблеми не може бути достатнім обґрунтуванням її актуальності. Передусім ідеться про те, чому вивчення проблеми важливе саме зараз. У цьому розділі визначають принципові положення значення вибраної теми, тому він має бути невеликим за обсягом (до 1 с.).

Наприклад, тема «Роль євроскептицизму у внутрішньополітичній боротьбі в Німеччині» актуальна, по-перше, через зростання значення проблеми політичної та економічної інтеграції в сучасному світі, по-друге, через складне становище ЄС на сучасному етапі, загострення боротьби між прихильниками і противниками європейської інтеграції на континенті, по-третє, через значення Німеччини в ЄС (ФРН – своєрідний «локомотив» європейської інтеграції) і, по-четверте, через серйозні зміни політичного ландшафту Німеччини і розстановки в ній політичних сил останніми роками.

Об'єкт дослідження (макропроблема). Таким об'єктом можуть стати такі процеси чи явища, які містять проблемну ситуацію або породжують проблемну ситуацію й вибрані для вивчення. Причому в конкретних дослідженнях об'єкт не повинен бути сформульованим безмежно широко. *Предмет дослідження* (мікропроблема) – це певна цілісна сукупність найістотніших властивостей і ознак об'єкта, які досліджують у КР. Це кут зору на об'єкт, аспект його розгляду, що дає уявлення про те, що конкретно буде вивчатися в об'єкті, як його розглядатимуть, які нові відносини, властивості, функції будуть виявлені. Об'єкт і предмет дослідження

співвідносять між собою як *загальне* і *часткове*. У об'єкті виокремлюють ту частину, яка стає предметом дослідження. Саме на предмет і спрямовано основну увагу автора роботи. *Саме предмет дослідження визначає тему курсової роботи, позначену на титульному аркуші як назву.*

Приклади

Об'єкт: трансформація системи європейської безпеки або європейська політика Німеччини.

Предмет: роль Німеччини в трансформації системи європейської безпеки.

Якщо предмет дослідження має тією чи іншою мірою історичний характер, тобто розвивається у часі та просторі, тоді необхідно, позначивши об'єкт і предмет, обґрунтувати *хронологічні рамки* дослідження, надаючи для цього вагомі аргументи і докази. Особливо це необхідно в роботах, у заголовку яких фіксують певний період часу.

Мета визначає, для чого проводять дослідження, що планують отримати в результаті. Вона постає як найбільш масштабний конкретно-практичний результат, на отримання якого спрямована дослідницька діяльність здобувачів вищої освіти. Таким чином, мета дослідження – це обґрунтоване уявлення про загальні кінцеві (або проміжні) результати наукового пошуку. Мету формулюють, зазвичай, у позитивній формі оповідального речення за допомогою дієслівних форм: виявити, розробити, обґрунтувати, визначити, вдосконалити, конкретизувати тощо. Мета визначає загальний задум дослідження. Тому її формулюють лаконічно і гранично точно у смислового відношенні. Наприклад: виявити загальні принципи та основні тенденції європейської політики Великої Британії після Брекзиту та визначити перспективи її подальшої еволюції.

Завдання – це способи досягнення мети роботи. Це етапи, на кожному з яких проводять ту чи іншу дослідницьку операцію. Постановку завдань роблять зазвичай у формі перерахування через дієслівні форми: вивчити, описати, встановити, з'ясувати, визначити, класифікувати, узагальнити тощо. Завдання дослідження мають бути пов'язані між собою, їхній порядок має відображати загальну логіку дослідження. Необхідно якомога ретельніше формулювати дослідницькі завдання, оскільки опис їхнього вирішення і становить зміст розділів і параграфів роботи. Це важливо також і тому, що заголовки розділів і параграфів формулюють саме із завдань дослідження. При цьому слід урахувати, що жодне із завдань не може повторювати мету або бути ширшим за мету.

Гіпотеза передбачає опис тих загальних висновків, до яких планує дійти дослідник у своїй роботі. При цьому формально гіпотеза може не отримати в дослідженні свого підтвердження, що необхідно обов'язково зазначити у висновку.

Емпірична база дослідження є характеристикою першоджерел, що використовують у роботі. Вони мають бути згруповані за категоріями, наприклад, офіційні документи, виступи та заяви політичних діячів, програмні документи політичних партій і громадських організацій, соціально-економічна статистика, опитування громадської думки, мемуарна література, матеріали ЗМІ, блоги та інтернет-форуми суспільно-політичної спрямованості тощо. Часто міжнародники включають до цього огляду експертні огляди та роботи дослідників, однак у переважній більшості випадків вони не є джерелами первинної інформації, тому їх згадування обґрунтоване лише тоді, коли робота має теоретико-методологічний або історіографічний характер або ж коли вони містять первинну інформацію, наприклад, якщо їхній автор є безпосереднім учасником подій, що аналізуються, або використовує зібрані особисто ним матеріали (наприклад, інтерв'ю з очевидцями).

Під час характеристики категорій джерел необхідно сказати, якого роду і якої якості інформацію вони містять, який аспект проблеми вони дають змогу висвітлити (вирішенню яких завдань дослідження вони сприяють) і що ускладнює їхнє використання у тому чи іншому випадку.

Теоретико-методологічне обґрунтування і методи дослідження. Цей розділ складається з двох частин. У першій має бути описана методологія дослідження, яка задає рамки дослідження і фіксує систему основних підходів і принципів дослідницької діяльності, наприклад, принцип історизму, парадигма неореалізму тощо. У другій мають бути охарактеризовані наукові методи, які автор має намір використовувати в роботі. Кожен метод має бути чітко охарактеризований, а його застосування в цьому дослідженні – науково обґрунтованим з виділенням того завдання або завдань, для вирішення яких його використовують. Рекомендовано також вказати, у чому недоліки того чи іншого методу і чим обмежене його застосування у процесі вирішення того чи іншого завдання дослідження.

Ступінь наукового розроблення теми (проблеми). У цьому розділі необхідно подати змістовий огляд наукової розробленості теми у вітчизняній і зарубіжній науці з характеристикою основних авторів та їхніх

робіт. У жодному разі не можна обмежуватися в цій частині простим перерахуванням авторів. Рекомендовано розділити цей огляд на дві частини: у першій дати коротку характеристику робіт, які мають стосунок до об'єкта дослідження, а у другій, ширшій і змістовнішій, – робіт, що стосуються предмета дослідження. При цьому згадування кожного автора має супроводжуватися виноскою, у якій наводять бібліографічний опис його роботи або робіт. За основу огляду зазвичай беруть хронологічний принцип викладення. У фіналі огляду слід підсумувати, що вже зроблено науковцями у процесі дослідження поставленого в роботі наукового питання і що залишилося невивченим, поза увагою або вивченим недостатньою мірою.

Ступінь розробленості питання коригує з *новизною дослідження*, тобто описом того, що вносить КР у вирішення поставленого наукового завдання порівняно з попередніми дослідницькими роботами.

Вступ завершують обґрунтуванням *структури дослідження*, яке зазвичай вводять фразою: «Поставлені завдання дослідження обумовлюють його структуру», після чого дають коротку змістовну характеристику кожного з розділів або навіть параграфів основної частини: «У першому розділі буде розглянуто питання про У другому розділі буде проаналізовано ...».

Основна частина складається з двох розділів.

Теоретико-методологічна частина. Перший розділ (10 – 12 сторінок) має бути теоретико-методологічним і становити основу для дослідження конкретної тематики. Теоретична частина повинна точно відповідати темі курсової роботи та повністю розкривати її зміст. За такої умови особливе значення має аналіз підходів щодо дослідження проблеми українськими та закордонними вченими, ступінь та повнота її розкриття на сьогодні, а також аргументовані висновки автора. Доцільно навести порівняльний аналіз теоретичних та методологічних підходів щодо визначення сутності ключових понять і категорій для більш поглибленого розкриття теми курсової роботи.

Джерелами інформації для теоретико-методологічної частини можуть бути монографії, навчальні посібники й підручники, навчально-методична література, статистичні матеріали, нормативна та законодавча база діяльності акторів / суб'єктів міжнародних відносин, наукові статті, інформація з офіційних вебсайтів мережі «Інтернет».

Аналітична частина. У другому розділі (10 – 12 сторінок) курсової роботи проводять аналіз проблемного простору міжнародних відносин і світової політики за вибраною темою, виокремлюють ключові питання за вибраною темою, розробляють рекомендації щодо вирішення проблеми або покращення ситуації. Можна додати схеми, графіки, рейтинги тощо. Здобувач вищої освіти має не тільки проаналізувати конкретну проблему, але й ретельно розкрити найбільш прийнятні шляхи її вирішення у контексті конкретної міжнародної ситуації.

Кожне наукове твердження у роботі має бути підтверджено емпіричними даними дослідження чи посиланнями на джерела або літературу. Водночас у роботі не слід зловживати великою кількістю цитат. Не виключено і використання особистих спостережень.

Текст кожного розділу рекомендовано завершувати короткими висновками та узагальненнями, які можуть бути відокремлені від основного тексту фразою типу: «Проведений у розділі аналіз дозволив зробити такі висновки:». Розділи у тексті починають з нової сторінки.

Розділи потрібно поділяти на підрозділи, що мають містити закінчену інформацію та завершуватись логічними / чіткими висновками. Підрозділи у тексті КР виділяють пробілом.

Здобувач вищої освіти має дотримуватися принципів академічної доброчесності. Неприпустимим є запозичення з інших публікацій без посилання на джерело.

Висновки. Обсяг – 2 сторінки. Загальні висновки розташовують безпосередньо після викладення змісту роботи, починаючи з нової сторінки. У висновках наводять оцінювання одержаних результатів дослідження (наукову, практичну, соціальну цінність). Ця частина містить висновки автора стосовно сутності проблеми, питань, що розглядалися у роботі, можливих галузей використання здобутих результатів роботи. Текст висновків доцільно розподіляти на пункти. У такому випадку кількість пунктів повинна відповідати кількості завдань, окреслених у вступі. Висновки мають узгоджуватись із поставленими завданнями.

Висновки і пропозиції мають бути сформульовані в тезовій формі чітко, ясно, зрозуміло; відображати зміст роботи, її теоретичну і практичну значущість. Стилістично кожний пункт висновків складається з двох логічних частин – твердження («визначено ...») і доказу («оскільки ...», «на підставі ...»).

Список використаних джерел.

Наукове дослідження завершують списком використаних джерел, який починають з нової сторінки після висновків. Спершу записують джерела, які видані кирилицею, потім – латиницею. Отже, основна вимога до укладання списку використаних джерел – це однотипне оформлення та дотримання чинного державного стандарту бібліографічного опису документів і друкованих творів.

Відповідно до вибраної теми здобувач вищої освіти здійснює пошук, систематизацію і ретроспективний аналіз джерел науково-методичної інформації, а саме: монографій, авторефератів дисертацій, підручників і посібників, публікацій у періодичних професійних виданнях, реферативних журналах, інформації з мережі «Інтернет».

Огляд літератури має продемонструвати вміння здобувача вищої освіти працювати зі спеціальною літературою, систематизувати джерела, критично їх розглядати, виокремлювати суттєве, оцінювати зроблене раніше іншими дослідниками, визначати головне в сучасному стані вивчення теми.

До списку використаної літератури треба додавати тільки ті, які цитують або згадують у курсовій роботі. Список використаних у курсовій роботі джерел має становити не менше 25-ти найменувань (додаток В).

Додатки. У додатки вміщують статистичні матеріали, розрахункові таблиці, схеми чи діаграми. За наявності кількох додатків оформлюють окрему сторінку «Додатки», номер якої є останнім, що належить до обсягу курсової роботи.

Під час виконання завдання необхідно дотримуватися нормативно встановлених правил оформлення тексту, таблиць, формул, розрахунків, схем, рисунків.

Текст у курсовій роботі викладають у науковому стилі. Науковий стиль характеризують такі складники: змістовна логічність, цілісність, об'єктивність, лаконічність, ясність, зрозумілість, завершеність, доказовість суджень.

Найважливішими засобами логічного зв'язку є спеціальні функціонально-синтаксичні конструкції, що вказують на послідовність розвитку думки. Наприклад, для відображення причинно-наслідкових зв'язків слід використовувати такі висловлювання: *тому; відповідно до чого; унаслідок того, що; у зв'язку з тим, що; крім того* та ін.

Для переходу до іншої думки доцільно використовувати висловлювання: *перш ніж указати на; слід розглянути* та ін.

Висновки переважно починають так: *таким чином; отже; проведене дослідження дозволило дійти таких висновків; раніше зазначене дозволяє констатувати, що ...; дослідження засвідчило, що; узагальнюючи, слід визначити ...* та ін.

Характерними для наукового стилю є речення з чіткими синтаксичними зв'язками, наприклад: *відповідно до; згідно з; у результаті; зважаючи на ...; порівняно з ...* та ін.

Обов'язковою вимогою об'єктивності викладення матеріалу є джерело, на яке посилається здобувач вищої освіти. У цьому випадку вживають такі словосполучення: *на думку ...; на погляд ...* та ін.

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Необхідно дотримуватися загальних вимог до цитування й посилання:

- кожна цитату обов'язково супроводжують посиланням на джерело. Текст цитати оформлюють лапками й наводять у граматичній формі джерела цитування, зі збереженням особливостей авторського написання. Посилання на джерело цитування в тексті роботи оформлюють таким чином: [4, с. 93], де 4 – номер джерела посилання, 93 – номер сторінки наведеної цитати. Номери сторінок, на які є посилання в курсовій роботі, зазначають і тоді, коли використовують матеріали з джерел, які мають велику кількість сторінок;

- цитування має бути повним, без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців під час цитування допускають і позначають трьома крапками;

- посилання на джерела без цитування в тексті курсової роботи оформлюють згідно зі списком літератури – у квадратних дужках без зазначення сторінок. Наприклад, посилання на багато джерел: «цю проблему висвітлено в працях вітчизняних учених ...» [2 – 6], або [3; 15], посилання на одне джерело – [5];

- посилання на ілюстрації, таблиці або формули, використані в дослідженні, наводять відповідно до їхнього порядкового номера. Наприклад: «рис. 1.1», «див. табл. 1.1» тощо.

За наявності у здобувача вищої освіти власних публікацій, потрібно посилання на них в основному тексті.

Загальні вимоги до оформлення курсової роботи

Курсову роботу оформлюють за допомогою комп'ютера. Текст друкують з одного боку аркуша паперу стандартного формату А4, до тридцяти рядків на сторінці. Абзацний відступ має бути однаковим по всій роботі й дорівнювати п'яти знакам (приблизно 1,25 см), вирівнювання основного тексту – по ширині.

Шрифт друку повинен бути чітким, рядок – чорного кольору середньої жирності. Під час комп'ютерного набору тексту слід використовувати гарнітуру шрифту Times New Roman, кегель 14. Міжрядковий інтервал – множник 1,3. Під час оформлення таблиць та рисунків допускають використання розміру шрифту 12. Міжрядковий інтервал у таблиці може бути від 1,1 до 1,3.

Текст курсової роботи друкують з обов'язковим дотриманням таких відступів від краю аркуша: лівий – 25 мм, правий – 10 мм, верхній та нижній – 20 мм.

У процесі виконання роботи необхідно витримувати рівномірну щільність, контрастність і чіткість зображення. Усі лінії, літери, цифри і знаки мають бути чіткими, однаково чорними по всій роботі. Друкарські помилки та графічні неточності можна виправляти за допомогою коригуючої рідини і нанесенням на тому самому місці виправленого тексту.

Окремі слова, формули, знаки, що вписують у текст, мають бути чорного кольору, щільність вписаного тексту – максимально наближеною до щільності основного тексту.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, ілюстрацій, таблиць, формул подають арабськими цифрами. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті на відстані 10 мм від верхнього та правого країв аркуша без крапки в кінці.

Нумерувати сторінки починають зі вступу, урахуваючи попередні сторінки: титульний аркуш і зміст.

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту. Кожну структурну частину курсової роботи (вступ, розділи, висновки, список використаних джерел, додатки) треба починати з нової сторінки.

Заголовки розділів і підрозділів варто починати з абзацного відступу, не підкреслюючи, без крапки наприкінці (рис. 1). Заголовки розділів слід писати великими літерами, підрозділів – друкують маленькими літерами (окрім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

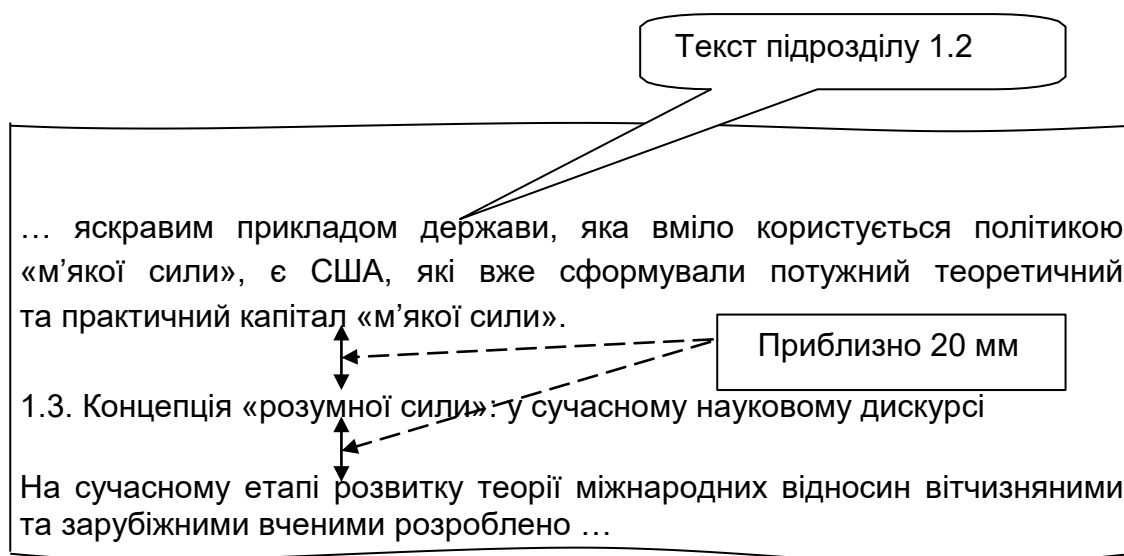

Рис. 1. Наочне подання вимог щодо оформлення підрозділів курсової роботи

Відстань між заголовком (розділів, підрозділів), попереднім та подальшим текстом повинна бути в межах 20 мм (див. рис. 1), однакова по всій роботі. Після заголовку підрозділу на сторінці (в кінці сторінки) повинно бути не менш 3 – 4 рядків.

Ілюстрації та таблиці необхідно подавати в курсовій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках.

Таблицю варто розташовувати безпосередньо після тексту, в якому її згадують вперше, або на наступній сторінці, якщо таблиця доволі завелика для її вбудовування в структуру тексту на тій же самій сторінці. На всі таблиці повинні бути посилання в тексті.

Таблиці нумерують арабськими цифрами послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця

першого розділу). Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею симетрично до тексту. Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких.

Якщо таблицю треба переносити на наступний аркуш, то слід писати на наступному аркуші «Закінчення таблиці 2.1» (а далі подати таблицю).

Відстань між текстом та таблицею (перед і після неї) має дорівнювати 1 рядок (1 см) (рис. 2).

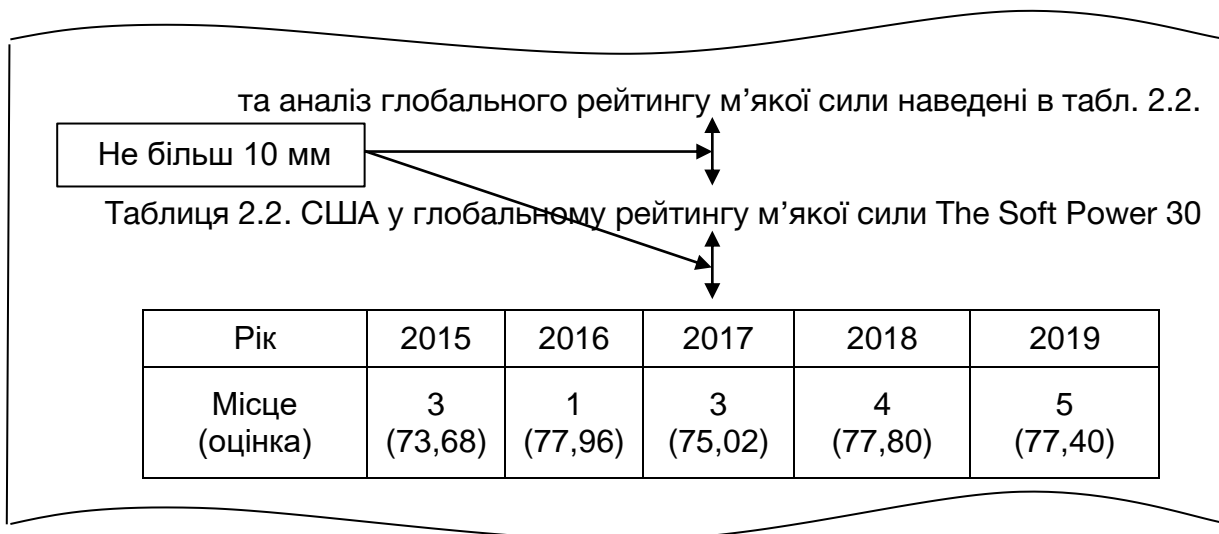

Рис. 2. Наочне подання оформлення таблиць у курсовій роботі

Під час написання курсової роботи здобувач вищої освіти повинен давати **посилання** на джерела та матеріали, що наведені в роботі. Посилання дають змогу перевірити достовірність відомостей.

Посилання в тексті курсової роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за списком літератури, виокремленим двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1 – 7] ...» або «... у роботі [5, с. 87] ...», або просто вказати номер джерела біля запозиченого тексту [25].

Під час посилань на розділи, підрозділи, пункти, підпункти, ілюстрації, таблиці, формули, рівняння або додатки зазначають їхні номери. Наприклад:

«... у розділі 2 ...»

«... відповідно до підрозділу 2.3 ...» «... на рис. 1.5 ...»

«... у табл. 3.2 ...»

«... згідно з табл. 3.2 ...» або «... виходячи із табл. 3.2 ...»

«... (див. табл. 3.2) ...»

«... у додатку Б ...» або «... (додаток Б)».

Список використаних джерел розташовують у такій послідовності:

1) наукові джерела українською мовою в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків чи назв джерел мережі «Інтернет», законодавчих і нормативних актів (у тому числі закони, укази, кодекси, облікові стандарти, положення, інструкції міністерств і відомств, доповіді та виступи державних діячів України, інтернет-посилання);

2) наукові джерела іноземною мовою за алфавітом.

Бібліографічний опис списку використаних джерел у КР має бути оформленим з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (див. додаток В).

Додатки оформлюють як продовження роботи та розміщують у порядку появи посилань на них у тексті. Кожний додаток починають із нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований зверху симетрично відносно тексту сторінки. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад: «Додаток А», «Додаток Б».

Після останньої сторінки списку використаної літератури перед додатками необхідно розмістити чистий аркуш паперу, на якому в центрі великими літерами (розміром (кеглем) 32 пт) написати «ДОДАТКИ». У змісті роботи треба вказувати першу сторінку додатків.

Нумерацію сторінок на додатках не проставляють. Назви додатків, таблиць, рисунків друкують шрифтом 14, сам матеріал додатків може мати шрифт, відмінний від 14. Ілюстрації, таблиці, формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. А.2 – другий рисунок додатка А. Якщо в додатку лише один рисунок або одна таблиця, то їх можна не нумерувати, а обмежитися загальною назвою додатка.

Рецензування та захист курсової роботи

Курсову роботу здобувач вищої освіти виконує самостійно. Він має консультиватися з викладачем протягом вивчення навчальної дисципліни відповідно до графіка навчального процесу. Курсову роботу слід

виконати і подати на кафедру згідно з терміном, визначеним у навчальному плані.

Для перевірки на кафедру подають роботу, виконану відповідно до запропонованих тем або ж на тему, попередньо узгоджену з керівником. Робота має відповідати структурі курсової роботи з навчальної дисципліни, демонструвати знання та навички з міжнародно-політичного аналізу, аналізу міжнародних ситуацій тощо. Виконання курсової роботи на якісному рівні є обов'язковою умовою отримання здобувачем вищої освіти позитивної підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.

Якість виконання курсової роботи визначають наявністю таких елементів наукового дослідження:

розуміння соціології та феноменології предмета дослідження;

системного аналізу проблемної ситуації та об'єкта дослідження;

теоретичного узагальнення наявних підходів до вирішення проблемної ситуації та використання сучасної методології й науково-методичного інструментарію;

елементів творчості.

Робота має містити соціологічну та феноменологічну інтерпретацію проблеми, яку досліджують.

Системний аналіз об'єкта дослідження полягає в охопленні всього комплексу причинно-наслідкових зв'язків, структурно-функціональних відносин, що зумовлюють проблемну ситуацію.

Застосування сучасної методології полягає у використанні відповідних об'єкту дослідження методів і підходів, які забезпечують ґрунтовний аналіз міжнародної ситуації та дозволяють визначити напрями її подальшого розвитку.

У процесі виконання курсової роботи здобувач вищої освіти, використовуючи знання теоретичного матеріалу та набуті теоретичні навички за фахом, має продемонструвати здатність до науково-дослідної роботи і вміння творчо мислити й вирішувати актуальні науково-прикладні завдання.

Зауваження керівника повинні бути деталізовані й обґрунтовані. Після доопрацювання здобувач вищої освіти повторно подає курсову роботу керівнику для перевірки усунення зауважень.

Критерії оцінювання курсової роботи

Оскільки написання курсової роботи є однією з форм самостійної роботи здобувача вищої освіти, то оцінка за неї складається з оцінки за її виконання та оцінки за захист. Оцінювання знань здобувача вищої освіти під час виконання та захисту курсової роботи здійснює комісія, склад якої визначено відповідним протоколом засідання кафедри міжнародних відносин і політичної філософії, за накопичувальною 100-бальною системою за такими етапами навчальної діяльності (табл. 3).

Таблиця 3

Розподіл балів за етапами курсової роботи

<i>Елементи навчальної діяльності</i>	<i>Бали</i>
Вибір та обґрунтування актуальності теми курсової роботи	5
Підбір та огляд літератури за темою курсової роботи	10
Аналіз теоретичних підходів щодо вирішення проблеми відповідно до теми курсової роботи	10
Проведення аналізу та узагальнення його результатів відповідно до теми роботи	15
Графічне відображення отриманих результатів дослідження	5
Логічні та виважені висновки	15
Оформлення курсової роботи	15
Захист курсової роботи	25
<i>Підсумковий рейтинговий бал із курсової роботи</i>	<i>100</i>

Фінальний текст курсової роботи проходить обов'язкову перевірку на плагіат. Перевірку здійснюють із використанням інтернет-сервісу StrikePlagiarism.com (<http://strikeplagiarism.com>), застосування якого регламентовано відповідними угодами університету. Захист курсової роботи відбувається публічно перед комісією у складі викладачів із навчальної дисципліни, завідувача кафедри та провідних викладачів кафедри. Якщо робота має недоліки, що не дозволяють допустити здобувача вищої освіти до захисту, то це питання розглядають на засіданні кафедри в присутності здобувача вищої освіти та керівника роботи.

Час, відведений на виступ одного здобувача вищої освіти, складає 10 хв. До захисту роботи здобувач вищої освіти повинен підготувати

доповідь, розраховану на 5 – 7 хв і презентацію, розроблену в *MS Power Point* (обсягом приблизно 5 слайдів). Максимальна оцінка за захист курсової роботи з навчальної дисципліни «Міжнародно-політичний аналіз» – 25 балів.

Оцінку 24 – 25 балів ставлять здобувачу вищої освіти за системний аналіз проблеми та об'єкта дослідження; чітке володіння понятійним апаратом, методологією, методами та інструментами міжнародно-політичного аналізу; логічні та обґрунтовані відповіді на запитання керівника та членів комісії в процесі захисту.

Оцінку 21 – 23 бали ставлять здобувачу вищої освіти за системний аналіз проблеми та об'єкта дослідження; володіння понятійним апаратом, методологією, методами та інструментами міжнародно-політичного аналізу; вичерпні відповіді на запитання керівника та членів комісії у процесі захисту.

Оцінку 18 – 20 балів ставлять за системний аналіз проблеми та об'єкта дослідження; володіння понятійним апаратом, методологією, методами та інструментами міжнародно-політичного аналізу; незначні випадкові помилки у відповіді здобувача вищої освіти в процесі захисту, які суттєво не впливають на її повноту та змістовність.

Оцінку 15 – 17 балів ставлять за аналіз проблеми та об'єкта дослідження; володіння понятійним апаратом, методологією, методами та інструментами міжнародно-політичного аналізу; нестачу обґрунтованих висновків; незначні помилки у відповіді здобувача вищої освіти в процесі захисту, які суттєво не впливають на її повноту та змістовність.

Оцінку 12 – 14 балів ставлять за аналіз проблеми та об'єкта дослідження; володіння понятійним апаратом, методологією, методами та інструментами міжнародно-політичного аналізу; відсутність обґрунтованих висновків; недостатньо обґрунтовані відповіді здобувача вищої освіти.

Оцінку 9 – 11 балів ставлять за частковий аналіз проблеми та об'єкта дослідження; нечітке володіння понятійним апаратом, методологією, методами та інструментами міжнародно-політичного аналізу; відсутність обґрунтованих висновків; помилки у відповіді здобувача вищої освіти в процесі захисту, які впливають на її повноту та змістовність.

Оцінку 3 – 8 балів ставлять за недостатнє вміння застосовувати теоретичні знання для написання курсової роботи; нестачу засвоєння понятійного апарату, методології міжнародно-політичного аналізу; значні

помилки у відповіді здобувача вищої освіти в процесі захисту, які суттєво впливають на її повноту та змістовність.

Оцінку 0 – 2 бали ставлять здобувачу вищої освіти за часткове опанування (до 50 %) програмного матеріалу та неправильне його використання для написання курсової роботи; відсутність релевантного володіння понятійним апаратом міжнародно-політичного аналізу; відсутність обґрунтованих висновків.

Підсумкову оцінку з курсової роботи виставляють за 100-бальною системою оцінювання результатів навчання, прийнятою в університеті (табл. 4).

Таблиця 4

Шкала оцінювання курсової роботи

Оцінка (за чотирибальною шкалою)	Оцінка (за стобальною шкалою)
Диференційована шкала	
Відмінно	90 – 100
Добре	74 – 89
Задовільно	60 – 73
Незадовільно	1 – 59
Недиференційована шкала	
Зараховано	60 – 100
Не зараховано	1 – 59

Конфлікти, що виникли між учасниками освітнього процесу під час підготовки та захисту курсової роботи, вирішують відповідно до Положення про політику та процедури врегулювання конфліктних ситуацій у ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Рекомендована література

Основна

1. Міжнародні відносини та світова політика : навч. посіб. / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 201 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25295>.

2. Philosophy of Science : textbook / O. Kuz, V. Cheshko, I. Biletsky, P. Otenko ; Simon Kuznets Kharkiv national university of economics. Kharkiv : S. Kuznets KhNUE, 2024. 162 p. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/33109>.

Додаткова

3. Бжезінський З. Велика шахівниця / пер. з англ. О. Фешовець. Харків : Фабула, 2018. 288 с.

4. Зовнішня політика та національна безпека : навчальний посібник / Г. П. Ситник, Д. В. Неліпа, М. Г. Орел. Київ : ФОП «Кравченко Я. О.», 2021. 243 с.

5. Капітоненко М. Теорія міжнародних відносин. Чернівці : Книги-XXI, 2019. 272 с.

6. Коннова Н. О., Коротков Д. С., Кузь О. М. Неефективність управлінських рішень як наслідок конфлікту цінностей і норм. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*. 2023. № 6 (1). С. 41–48. DOI: <https://doi.org/10.15421/342306>.

7. Коннова Н. О., Кузь О. М., Чешко В. Ф. Механізм трансбіополітичного переходу у геополітиці. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2022. Т. 14, № 2. С. 119–129. DOI: <https://doi.org/10.15421/352230>.

8. Коннова Н. О., Кузь О. М., Чешко В. Ф. Трансбіополітичний хронотоп технологічної цивілізації: біо- і геополітичні конотації міжнародних відносин. *Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences*. 2022. Том 5, № 2. С. 142–150. DOI: <https://doi.org/10.15421/342229>.

9. Коротков Д. С., Кузь О. М., Кузь І. О. Польща у процесі практичної реалізації геополітичних проектів у Центрально-Східній Європі. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2023. № 15 (2). С. 105–113. DOI: <https://doi.org/10.15421/352349>.

10. Лісовська Ю. П. Політика міжнародних відносин: проблеми та перспективи : навч. посіб. / Ю. П. Лісовська, П. М. Лісовський. Київ : Університет «Україна», 2021. 350 с.

11. Лісовський П. М. Міжнародні відносини: ментальність, геополітика, глобалізація : навч. посіб. Київ : Кондор, 2019. 156 с.

12. Міжнародні відносини та світова політика : навчальний посібник / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, В. Л. Потрібна та ін. Харків : Право, 2016. 540 с.
13. Baylis J. The globalization of world politics : an introduction to international relations. Oxford, United Kingdom ; New York : Oxford University Press, 2017. 610 p.
14. Kuz O., Konnova N., Korotkov D. Corruption Models of Behaviour in the Structure of the Political System of Society. *Dialogue and Universalism*. 2024. Vol. 34, Issue 1. P. 131–141. DOI: <https://doi.org/10.5840/du202434110>.
15. Plazova T., Kuz O., Konnova N., Korotkov D., Galushchenko O. Information Warfare as an Instrument of Geopolitical Influence on Ukraine: Main Aspects and The State's Response. *International Journal of Religion*. 2024. Vol. 5, No. 2. P. 121–130. DOI: <https://doi.org/10.61707/0g2yt516>.
16. Styrnik N., Ishchenko I., Kuz O., Bedrych Y., Lazneva, I. Informal Communication in International Relations: Role and Impact. *AD ALTA*. 2024. Volume 14, Issue 1, Special Issue XL. P. 193–198. DOI: <https://doi.org/10.33543/j.140140.193198>.

Інформаційні ресурси

17. Атлантична рада США (*Atlantic Council*). URL: <http://www.atlantic-council.org>.
18. Брукінгський інститут (The Brookings Institution). URL: <http://www.brookings.edu>.
19. Європейський парламент. Офіційний сайт. URL: <https://www.europarl.europa.eu/portal/en>.
20. Королівський інститут міжнародних відносин (The Royal Institute of International Affairs). URL: <https://www.chathamhouse.org>.
21. Міністерство закордонних справ України. Офіційний сайт. URL: <https://mfa.gov.ua/>.
22. Організація Об'єднаних Націй. Офіційний сайт. URL: <http://www.un.org>.
23. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Міжнародно-політичний аналіз». URL: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=8811>.

Додатки

Додаток А

Зразок оформлення титульного аркуша

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Кафедра міжнародних відносин і політичної філософії

КУРСОВА РОБОТА

з навчальної дисципліни «Міжнародно-політичний аналіз»
на тему « _____ »

здобувача(-ки) вищої освіти 4 курсу,
групи 6.01.С3.020.25.1, спеціальності С3
«Міжнародні відносини»
Шевченка І. І.

Керівник:
д-р філос. наук, професор Кузь О. М.

Члени комісії:
д-р філос. наук, професор Кузь О. М.,
д-р політ. наук, професор Романюк О. І.,
канд. політ. наук, доцент Коротков Д. С.

Національна шкала _____
Кількість балів _____

Харків, 2026

План курсової роботи (приклад)

Тема «Створення без'ядерної зони на Близькому Сході:
проблеми та перспективи»

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ГЕОПОЛІТИЧНИЙ КОНТЕКСТ БЛИЗЬКОГО СХОДУ	5
1.1. Поняття регіону «Близький Схід»: геополітичні експлікації	6
1.2. Близький Схід як джерело потенційних міжнародних конфліктів: історичний контекст та актуалізація ядерної небезпеки	11
РОЗДІЛ 2. ЗАПОБІГАННЯ ЯДЕРНОМУ КОНФЛІКТУ НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ: МОДЕЛІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	16
2.1. Роль міжнародних ініціатив у створенні без'ядерної зони	17
2.2. Внутрішні та зовнішні перешкоди на шляху до створення без'ядерної зони на Близькому Сході	22
ВИСНОВКИ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	29
ДОДАТКИ	31

Приклади оформлення використаних джерел

ОФОРМЛЕННЯ

списку використаних джерел за ДСТУ 8302:2015
та відповідно до Наказу МОН № 40 від 12.01.2017 р.

КНИГИ

Однотомні видання

Один автор

Мідделаар Л. Перехід до Європи: Як континент став союзом / пер. з англ. Олексія Панича. Київ : Дух і літера, 2018. 576 с.

Снайдер Т. Перетворення націй. Польща, Україна, Литва, Білорусь 1569 – 1999 / пер. з англ. А. Котенка, О. Надтоки. Київ : Дух і літера, 2014. 464 с.

Шпорлюк Р. Формування модерних націй: Україна – Росія – Польща / пер. з англ. М. Климчука, М. Рябчука, Я. Стіхи та ін. Київ : Дух і літера, 2016. 552 с.

Kaufman J. P. Introduction to international relations: theory and practice. New York : Rowman & Littlefield Publishers, 2018. 327 p.

Два автори

Кузь О. М., Коротков Д. С. Геополітика: конспект лекцій. Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. 184 с.

Keohane R. O., Nye J. S. Power and Interdependence: World Politics in Transition. Boston : Little, Brown and Company, 1977. 273 p.

Три автори

Кузь О. М., Поліщук І. О., Моторнюк Т. М. Вибірчі технології в модерному електоральному процесі США та України : монографія. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2012. 256 с.

Чотири і більше авторів

Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми / за ред. О. Рафальського. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 704 с.

Без автора

Інтерпретація російсько-українського конфлікту в західних наукових і експертно-аналітичних працях / за ред. В. Кулика. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. 328 с.

Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В. Я. Тацій (голова) та ін. 2-е вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2012. 1128 с.

Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-е вид., перероб. і допов. Київ : Генеза, 2004. 736 с.

Багатотомні видання

Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2016. Т. 1: Історія держави і права України / редкол.: В. Д. Гончаренко (голова) [та ін.]. 848 с.

Дисертації

Лапін О. І. Брекзит як чинник локальних і глобальних змін у системі безпеки ЄС: дис. ... доктор філософії: 291 / Волинський національний університет ім. Лесі Українки. Луцьк, 2024. 196 с.

Матвеева О. В. Концептуальний вимір глобалізму в умовах трансформації міжнародної системи: дис. ... канд. політ. наук: 23.00.04 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України. Київ, 2019. 226 с.

Ощипок І. Ф. Діяльність Святого Престолу у світовій політиці: дис. ... доктор філософії: 052 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2020. 257 с.

Автореферати дисертацій

Кибіч Я. В. Брекзит у європейському медіадискурсі: передумови, характер, наслідки: автореферат дис. ... доктор філософії: 052 / Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Чернівці, 2023. 20 с.

Сауляк Т. А. Безпековий вимір євроінтеграційної політики України: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.04 / НАН України ; Ін-т світ. економіки і міжнар. відносин. Київ, 2011. 20 с.

ЧАСТИНА ВИДАННЯ

Розділ книги

Кузь О. М., Чешко В. Ф. Біовлада і біополітика як тотальна форма політичного процесу епохи постмодерну. *Сучасне суспільство: соціально-політичні і соціокультурні виміри*: монографія / [О. О. Безрук, А. В. Горбачов, Ю. А. Данько та ін.] ; за ред. І. Д. Денисенко. Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2017. С. 30–50.

Кузь О. М. «Європа регіонів» як ідентичнісний проект. *Політико-правова ментальність українського соціуму в умовах європейської інтеграції*: монографія / [О. О. Безрук, В. С. Бліхар, Л. М. Герасіна та ін.] ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2019. С. 149–165.

Тези, доповідь з матеріалів конференції, круглих столів

Кузь О. М., Чешко В. Ф. Біополітична складова сценаріїв еволюції сучасного громадянського суспільства в глобальному та регіональному контексті. *Україна в умовах формування нового світового порядку*: зб. матеріалів XXXV Харків. політол. читань (м. Харків, 28 квіт. 2023 р.) / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; Харків. асоц. політологів. Харків : Право, 2023. С. 25–29. URL: <https://nlu-ua.academia.edu/Кафедрасоціологіїтаполітології>.

Кузь О. М., Чешко В. Ф. Трансбіополітика та парадигмальна експлікація міжнародних відносин: чинник COVID-19. *Актуальні проблеми сучасних міжнародних відносин*. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. 05–06 листопада 2021 р., м. Дніпро / ред. кол.: І. В. Іщенко, І. К. Головка, П. Г. Петров. Дніпро : ПрінтДім, 2021. С. 169–174.

Стаття з довідкового видання

Кузь О. М. Деміфологізація політична. *Політологічний енциклопедичний словник* / уклад.: [Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. ; всього 66 авторів] ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. С. 177–178.

Стаття з продовжуваного видання

Коннова Н. О., Кузь О. М., Чешко В. Ф. Механізм трансбіополітичного переходу у геополітиці. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2022. Т. 14. № 2. С. 119–129. DOI: <https://doi.org/10.15421/352230>.

Коннова Н. О., Коротков Д. С., Кузь О. М. Неефективність управлінських рішень як наслідок конфлікту цінностей і норм. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*. Дніпро, 2023. № 6 (1). С. 41–48. DOI: <https://doi.org/10.15421/342306>.

Кузь О. М., Бабіна В. О., Непочатов Д. О. Аналіз впливу геополітичної напруги на трансформацію міжнародних відносин. *Публічне управління і політика*. 2025. № 5 (9). DOI: <https://doi.org/10.70651/3041-2498/2025.5.06>.

Plazova T., Kuz O., Konnova N., Korotkov D., Galushchenko O. Information Warfare as an Instrument of Geopolitical Influence on Ukraine: Main Aspects and The State's Response. *International Journal of Religion*. 2024. Vol. 5, No. 2. P. 121–130. DOI: <https://doi.org/10.61707/0g2yt516>.

Kuz O., Konnova N., Korotkov D. Corruption Models of Behaviour in the Structure of the Political System of Society. *Dialogue and Universalism*. 2024. Vol. 34, Issue 1. P. 131–141. DOI: <https://doi.org/10.5840/du202434110>.

Стаття з періодичного видання (журнал, газета)

Тацій В. Я., Тютюгін В. І., Пономаренко Ю. А. Виклики сучасності і кримінальне право. *Голос України*. 2016. 29 січ. (№ 16). С. 6–7.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

Коннова Н. О., Кузь О. М., Чешко В. Ф. Трансбіополітичний хронотоп технологічної цивілізації: біо- і геополітичні конотації міжнародних відносин. *Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences*. 2022. Том 5, № 2. С. 142–150. DOI: <https://doi.org/10.15421/342229>.

Коротков Д. С., Кузь О. М., Кузь І. О. Польща у процесі практичної реалізації геополітичних проектів у Центрально-Східній Європі. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. Дніпро, 2023. № 15 (2). С. 105–113. DOI: <https://doi.org/10.15421/352349>.

ЗАКОНОДАВЧІ ТА НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків : Право, 2016. 82 с.

Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. *Голос України*. 2015. 10 черв. (№ 101). С. 4.

Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1678-18> (дата звернення: 17.03.2017).

Зміст

Вступ.....	3
Методичні рекомендації до виконання курсової роботи	8
Теми курсових робіт	8
Структура і зміст курсової роботи	13
Загальні вимоги до оформлення курсової роботи	22
Рецензування та захист курсової роботи	25
Критерії оцінювання курсової роботи.....	27
Рекомендована література.....	29
Основна	29
Додаткова	30
Інформаційні ресурси	31
Додатки.....	32

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

МІЖНАРОДНО-ПОЛІТИЧНИЙ АНАЛІЗ

**Методичні рекомендації
до виконання курсової роботи
для здобувачів вищої освіти спеціальності
СЗ «Міжнародні відносини»
освітньої програми «Міжнародні відносини»
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Кузь** Олег Миколайович

Відповідальний за видання *О. М. Кузь*

Редактор *В. О. Дмитрієва*

Коректор *В. О. Дмитрієва*

План 2026 р. Поз. № 10 ЕВ. Обсяг 38 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61165, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*